(המשך מהעמוד הקודם)

ואמר: אוי ישן הוא כיהודי...!

וכשהרה"ק רבי ישראל, ה"ינוקא" מסטולין שהיה אז ילד שאל את סבו ה"בית אהרן" — בהצביעו על ר' דוד'ל — מיהו איש זה? ענה לו הרבי בלשון חיבה: — זהו דוד שלנו...

ותלמיד־חסיד נאמן היה רבי דוד'ל, מסור לרבו בכל לבו ונפשו ואינו גורע עין ממנו, אינו מחסיר תנועה קלה. מעשה וישב בשולחנו של האדמו"ר ובצע ככר לחם בסכין וחתך אצבעותיו עד זוב דם מבלי שירגיש בכך, כי על כן היו שרעפיו תפוסים במבטו על ה"בית אהרן" שזיקוקי אש פרחו אז ממצחו ומרוב ההתפעלות שכח מעולם ומלואו ולא חש בכאביו ויסוריו.

כעבור זמן כאשר ביקש לחזור לארץ ישראל ועמד לקבל ברכת הפרידה מאת רבו, פנה אליו ה"בית אהרן" באומרו: דוד'ל הנך נוסע כבר, כשנזכרים אנחנו מנסיעתך נכספה וגם כלתה לבנו מגעגועין... אך מה אומר לך, אני ואתה, ואתה ואני בזה ובבא...

חלפו מספר שנים והגעגועים לרבו ה"בית אהרן" גברו והלכו בקרבו עד שבשנת תרל"א חזר הוא שוב לקרלין לטרקלינו של הרבי.

אף הפעם מתקבל הצדיק הצעיר בכבוד גדול ושמו הולך לפניו. במיוחד כובש הוא את הלבבות בענוותנותו הטהורה, הכנה והטבעית. ככל שהרבה ה"בית אהרן" לכבד את רבי דוד'ל כך מרבה התלמיד להשפיל ראשו. מלא ענוה הוא כרימון, מאין כמוהו. הכבוד הרב, לו הוא זוכה בקרלין נדמה בעיניו כאילו לא נגע הדבר אליו כלל, לכל היותר הרי זה עונש או נסיון שמנסים אותו מן השמים, נסיון של כבוד.

רבי דוד'ל, ראה את הכבוד הרב שקבל כנסיון קשה שיש לעמוד בו — ואף עמד. כשנפטר ר' דוד'ל מרבו לשוב ביתו של הרה"ק ה"בית אהרן":

— כשתרצה לשלוח אלי "פתקא" אינך צריך לשולחה מיד, תוכל לכתוב את מבוקשך ולהניח את הפתקא תחת הכר מראשותיך ובהזדמנות לשלחה אלי...

וכשחזר ר' דוד'ל ירושלימה — עשה כמצות רבו. מדי פעם היה רושם "קויטל" ומצרף לו פדיון ושם מראשותיו תחת הכר. וסיפר הרה"צ רבי אברהם אשר אליאך, נאמן ביתו של הרה"ק ה"בית אהרן".

— בוקר אחד יצא הרבי מחדרו ואמר לבנו הרה"ק רבי אשר: "קראתי בלילה פתקא של דוד'ל שלנו מירושלים".

> ***חיבה יתירה נודעת לצדיק הצעיר ר' דוד'ל מהאדמו"ר הגדול מקרלין עמו הסתגר הרבה ביחידות ושוחח ברזי חסידות, הראה לו אותות הערצה וחיבה יוצאים מהכלל, משהיה רואה את פניו ומנחיל לו כבוד מלכים בפני הכל. בשבת הראשונה שרבי דוד'ל הצעיר שהה בקרלין — שינה הרבי ממנהגו ולכבודו עבר לפני התיבה בקבלת שבת.***

דבריו הפליאוני מאד, כי זה עידן ועידנים לא הגיע אף מכתב מארץ ישראל. רשמתי בפנקסי את התאריך שעמדנו בו וכעבור שבועות מספר הגיע "קויטל" מרבי דוד'ל שנשא עליו אותו תאריך שרשמתי...

בתקופה זו ייסד ר' דוד'ל במצות רבו יחד עם עמיתו רעו ומחותנו הרה"צ ר' אלטר מנחם קלונימוס ווינשטוק זצ"ל את בית המדרש הראשון לחסידי קרלין בירושלים. מספר המתפללים הראשונים הגיע לח' אנשים (קבועים) אך במשך הזמן ניתוספו ספסלי בבי מדרשא ע"י חבר אברכים תאבי דעת ויראת ה' שהתלקטו סביבו של ר' דוד'ל והוא אשר הדריכם וניהלם במעלות הקודש ולמטרת התעלותם שלח מדי פעם קבוצות שלימות למסע מרומם לחסות ולהסתופף בצל הרבי הגדול שבקרלין.

עם הסתלקותו של האדמו"ר בעל ה"בית אהרן" בי"ז סיון תרל"ב ראה הרבי ר' דוד'ל את עצמו כמקשרו ותלמידו המובהק של בנו האדמו"ר הקדוש רבי אשר מסטולין זי"ע שעוד משנות קדם היה קרוב אליו ביותר ואף לאחר הסתלקותו בט"ו באב תרל"ג המשיך לשמור אמונים לבית קרלין ועמד בקשרים הדוקים עם בנו ה"ינוקא" מסטולין האדמו"ר הק' רבי ישראל זי"ע, ביום ההילולא של ה"בית אהרן" היה בכל שנה מיסב בצוותא עם חסידי קרלין ומשמיע לפניהם מילי דחסידותא. חסידים אלו העריצוהו מאד, בידעם עד כמה החשיב רבם את האי גברא רבה. במידה ידועה אף ראו בו כרבם הבלתי מוכתר ואף הוא פיזר להם מאוצרות רוחו העשירים ביד נדיבה. וסיפרו חסידי קרלין:

— בצעירותו צם פעם הרבי ר' דוד'ל שלשה ימים רצופים, תארו חשך משחור וזוגתו הרבנית מרים בקשה לרוץ ולספר על כך לאביו הרבי ר' אלעזר מנדיל, אלא שהוא עיכב בעדה וגזר עליה שלא לספר לו. בערב בא לבית המדרש שלנו להתפלל מעריב, לא הלך לבית מדרשו של אביו, והיו פניו מאירים וצוהלים בתפילתו כאילו אכל זה עתה סעודה דשנה, איש לא הבחין כי בעיצומו של צום הוא שרוי...

הכתרתו כאדמו"ר

ביום ט"ז אדר תרמ"ג פורים המשולש נסתלק אביו הרבי ר' אלעזר מנדיל לשמי רום והוא עדיין במבחר שנותיו ראו עדת החסידים את נחמתם בבנו הרבי ר' דוד'ל זי"ע והכתירוהו כממשיך שלשלת הקודש, אולם ר' דוד'ל עצמו לא ראה בנפשו כראוי לאיצטלה זו, כי על כן בעיניו נדמה כפחות שבפחותים, כזעירא דמן חבריא — אלא שהעדה החסידית, הירושלמית לא הרפתה ממנו ועל כרחו נכנע לרצון רבים ופתח דף חדש בדברי ימי שושלת ללוב. את הנשיאות ראה כגזירה שיש לקבלה באהבה, כעונש מן השמים ולא הפסיק לדבר בגנות עצמו.

נכנס אליו יהודי נדכא ופדיון של נפוליון זהב בידו, סכום לא מבוטל בימים ההם, למען רפואת אשתו חשוכת המרפא. נעקרת אנחה מרה מלבו של הרבי האומר:

— וכי דעה יש לי בשמים לשנות את הגזירה? קח את הכסף בחזרה...

אבל היהודי שהיה פיקח אינו מרפה, טוען:

— הלא מר עני הוא ובן טובים, יהיה זה איפה לצדקה עבורו...

והרבי מסכים אתו, ממלמל...

כן, כן, עני... צדקה... בזכות הצדקה תיושע... מצוה גדולה היא צדקה...

ומשנטל לידיו את שרביט המלוכה, החל לנהל עדתו ביד אמונה וברחמים רבים, גמר אומר להגיע בכל מחיר למופלא כיותר, לשיא־שיאים, לנתק עדה שלמה מתחום המשיכה של הארץ והחומריות ולהפכם לעובדי ה' נלהבים, להקיף את ירושלים לחומת אש סביב. שוב לא היה מעצור בפני סערת רוחו. והפלדה, החלמיש — רכים כחמאה היו מול עוז נפשו של הרבי ר' דוד'ל. הוא התחיל לטפל בצעירים וזקנים, לא בגינוני מלכות כרבי, אלא כאחד מן החבורה — מתאמץ להפכם ליצורים חדשים, לנסך בהם קדושה וטהרה, אם בתורה או בתפלה ואם במבטו באהבה. ניצוץ אחד שלו הספיק להדליק אלף לבבות, מבט אחד של הרבי די היה להאיר עולמות חשוכים. כך כבש את ירושלים החסידית לדגלו.

ועדת החסידים בירושלים — נעה אחרי הרבי ר' דוד'ל בעינים עצומות ובכליון נפש, נמשכו אחריו בדביקות בכל לבם ונפשם. סביבו התלכדה שכבת בחורים של צעירי הדור החסידי שלא הרפו ממנו אף לרגע. יחד עמו היו הולכים לכותל המערבי, התפללו שם תפלות מנחה ומעריב ויחד עמו היו משתטחים על קברי האבות בחברון ועל קברי צדיקים בצפת ובטבריה. בשבתות ובמועדים היה עובר בעצמו לפני התיבה בבית מדרשו המיוחד, עורך שולחנות ומשמיע לעתים דברי תורה או סיפורי צדיקים החודרים עמוק עמוק ללב.

כולו קורן אור ומלא התעוררות, עד כי נדמה כי מלאך ה' הוא ושאגותיו האדירות בתפילה הרעידו, הסעירו את הנפש על כל נימיה החבויים שאיש לא ידע על קיומן. הדברים שהשמיע נגמעו בצמאון לוהט על ידי החסידים, שהיו כרוכים אחריו כבנים אחרי אביהם ועמדו במחיצתו אופפי יראה עילאית וחרדה כנה, צמאים לחטוף הצצה במאור פניו או לשמוע את הד קולו, כאשר לא היה מסוגל לכבוש בתוכו את פנימיות רתיחתו וכיסופיו לשכינה הקדושה ומעט מהם פרץ החוצה, כפי שסיפר מקורבו הרה"ח ר' פנחס אליעזר הכהן פקשר ז"ל שקבע מקום תפילתו בבית מדרשו של הרבי, והיה זה פעם באחד מימי ראש השנה אחרי סדר התקיעות דמיושב כשכל הקהל כבר נעמדו על רגליהם לתפילת המוספין שבלחש, אך הוא לא הרגיש בנפשו אף קורטוב של התעוררות לבבית כאשר הורגל, לבו היה אטום כאבן. ניסה להגות מילה ושתים והרפה מיד בראותו כי אין זו שעת הכושר. מדוכדך עד לעומקי נפשו נמלך בדעתו כי הואיל ומקומו הוא ליד הרבי יקשיב הוא לכל הפחות לתפלת קדשו. עצם עיניו ועשה אזניו כאפרכסת לשמוע אל הרינה ואל התפילה הבוקעת מלב טהור. כשפתח הרבי את תפילתו כשהוא קורע ומשתחוה לפני קונו נעצר קמעא ומעמקי לבו פלחה ועלתה נימת אנחה חרישית "מאמע־מאמע"... מילים המכוונות כיסופין וערגה להשכינה הקדושה.

גיבובי מילים אלו פרצו את סכרי לבבו של ר' פנחס אליעזר שנפתח כפתחו של אולם ומני אז התחיל להתפלל כבריה חדשה בלב טהור ומזוכך.

יש והיה הרבי מוסר מתורת אבותיו, ויש והיה מספר בשבחי אבותיו הקדושים ובגנות עצמו, פעם סיפר מאביו הרבי ר' אלעזר מנדיל שהיה אומר בתפלת יום־כיפור "ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך הרבים ואפילו על ידי יסורים וחלאים רעים" במקום הנוסח המקובל "אבל לא" על ידי יסורים, והוסיף: רק צדיק כאבא היה מסוגל לקבל יסורים על עצמו, ואותי היו היסורים מפריעים מעבדות השם...

אולם בנו ממלא מקומו האדמו"ר הקדוש רבי שמעון בידרמן זצוק"ל העיד שבמו אזניו שמע את אביו הרבי ר' דוד'ל אומר בתפלת יום הכיפורים "ואפילו על ידי יסורים" ולשם הסוואה בלבד אמר כן, לקיים "הצנע לכת עם אלקיך"...

בסוד ישרים ועדה

גדולי התורה והחסידות שבאותו דור דעה הרבו להעריץ את הרבי ר' דוד'ל ולהתיחס אליו בחרדת קודש, רבים מהם וביניהם האדמו"רים הקדושים: רבי יחיאל מאלכסנדר ובנו רבי ירחמיאל ישראל יצחק בעל ה"ישמח־ישראל", רבי חיים שמואל הלוי מחאנטשין שהיה שארו וזקן אדמו"רי פולין בדורו, וכן האדמו"רים לבית וורקא ואוטבוצק זי"ע היו נוהגים לשגר אליו פתקאות להזכיר את שמם בימים הנוראים.

שארו האדמו"ר הקדוש רבי חיים שמואל מחאנטשין שהיה בידידות עצומה עמו והקירבה ביניהם היתה מופלגת למאד, העיד עליו שהוא "צדיק הדור", ואילו האדמו"ר בעל "ישמח ישראל" מאלכסנדר כינהו בשם "ספר תורה".

וכה סיפר נכדו הרה"ח ר' פנחס חיים בידרמן ז"ל שנזדמן לפונדק אחד עם יהודי ממוצא פולין, ושנתודע הלה שהוא נכדו של הרבי ר דוד'ל לא עצר ברוחו ותיכף סיפר לפניו העובדא דלהלן:

אני חסיד אלכסנדר, מקורב הייתי להאדמו"ר בעל ה"ישמח ישראל", וזאת יכול אני להעיד בפניך כי בשעתו הגיע מכתב מזקנך הרבי ר' דוד אל הרבי מאלכסנדר ובו בקשה לסייע לישוב היהודי בירושלים לעמוד במצוקת הזמן והמקום. את המכתב כתב מישהו אחר ורבי דוד רק חתם עליו. משנמסר לבעל ה"ישמח ישראל" כי הגיע המכתב לבש את בגדי השבת אשר לו. נטל את משקפיו ועמל בניקויים היטב היטב ולאחר מכן נטל את המכתב בחיבה ובקדושה ממש כשם שיהודי נוטל את האתרוג בראשון של סוכות והביט בחתימתו של הרבי ר' דוד.

לאחר שהביט וחזר והביט אמר סי שיינט... — הרי החתימה זוהרת — אמר ושב ואמר בהתפעלות עצומה. לאחר מכן משהשביע עיניו מחזות בחתימה נטל את המכתב קיפלו בזהירות והניחו בתוך קופסת האתרוג...

כמו כן היה הרבי ר' דוד מחליף איגרות שלומים מדי פעם עם האדמו"רים צדיקי הדור המפורסמים: בעל ה"קדושת יו"ט" מסיגט, רבי מנחם מנדיל מרדזימין נשיא כולל פולין, ועם ידידיו הנאמנים הגה"ק: בעל ה"אבני־נזר" מסוכטשוב ובעל ה"שפת־אמת" מגור ועוד מגדולי רועי היהדות בדורו. חיבה מיוחדת הגו לו גאוני ירושלים האשכנזים וחכמי הספרדים כאחד. רבה הישיש של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל חי עמו באהבה וקירבת יתר, ויחסי אהבה עזים והערצה ללא גבולות שררו בין הרבי והגאון מופת הדור רבי שניאור זלמן מלובלין בעל "תורת חסד" שהרבי אף עמד עליו ליד מטתו בעת יציאת נשמתו למרות שהיתה זו שעת פניא דמעלי שבתא סמוך לשקיעת החמה ובריחוק מקום ממגורי בית הרבי, ואילו עם הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רבה של היהדות החרדית בארץ ישראל, היה הרבי בידידות רבה ושעות ארוכות היו מבלים ביניהם בשיחת רעים.

מבין גדולי ירושלים דאז צצה ועלתה כפורחת דמותו הכבירה של הגה"צ ר' ליפמאן דוד שובאקס זצ"ל (המכונה ר' דובטשע דיין) שכיהן כראב"ד לעדת החסידים בירושלים והיה מפורסם לאחד מעמודי התווך של מעוז ההוראה וההלכה, בנעוריו הוסמך להוראה ע"י האדמו"ר הקדוש רבי מנחם מנדיל מקאצק זי"ע, ונחשב לאחד ממקורבי חוסי צילו.

ושח נכדו של הרבי ה"ה הרה"ח ר' פנחס חיים בידרמן ז"ל שבילדותו איקלע למחיצתו של הגאון ר' דודטשע לצורך שאלה מסוימת בעניני איסור והיתר, לאחר שהשיב על שאלתו נענה ואמר אליו: אמנם ילד הנך אבל כבר מבין אתה, אגיד לך דבר מה על זקינך. אני הרי הייתי חסיד קוצק, קוצק ולעלוב הרי גם אתה בודאי יודע שזה לא בדיוק אותו דבר אם להשתמש במטבעות לשון של המעטה אך על אף הכל כשבאתי לירושלים וראיתי את זקינך הרבי ר' דוד והכרתיו בגדולתו המופלאה הפכתי תיכף לחסידו, אבל חסידו, חסיד של ממש...

במסירותו ונאמנותו הרבה לצרכי כלל הישוב היהודי בארה"ק דאג וטרח ללא ליאות למען ייסודם של מוסדות תורה וחסד עבור בני הישוב. הוא היה היוזם והמחולל של הת"ת והישיבה "חיי עולם" לעדת החסידים בירושלים עיר הקודש ונחשב לאחר מכן כאביהם ופטרונם של מוסדות קודש אלו, לצידם של פעליו הכבירים למען הקמת השכונה המפוארת ליוצאי מחוז פולין שהשתקעו בירושלים ונזדקקו לאהלי מגורים ראויים לקליטה נאותה, למטרה זו השקיע כוחו ואונו בעמל רב עד אשר זכה לראות פרי יגיעו כשקמה על תילה השכונה הירושלמית המפורסמת "בתי ווארשא" במרכז הישוב שמחוץ לחומות.

מלבד כל אלה לא חס על זמנו וטירחתו כאשר ראה כצורך השעה את השתתפותו והשתדלותו בענינים שונים לטובת הכלל כשאז עמד בקשר הדוק עם גדולי וראשי היהדות החרדית בארה"ק כהגאון הרדב"ז מסלוצק שדר בימים הללו בצפת, הגאון ר' אליהו דוד רבינוביץ תאומים (האדר"ת) זצ"ל ואם עם ראשי חכמי הספרדים אשר בעיר הקודש.

איש אמונים

איש אמונים היה הרבי לכל תושבי ירושלים, חביב ומקובל גם על אלה שלא נמנו על בני חוגו. כל מי שהיה זקוק לעצה, להדרכה לשתדלנות או לישועה היה מגיע לביתו של הרבי שקיבל כל אדם בסבר פנים יפות, מגולל מלבו את משא דאגותיו ושומע מפיו של חכם הרזים עצה נבונה והדרכה פקחית, מתברך מברכותיו. המוני עדות החסידים בירושלים לא עשו דבר במילי דשמיא כבמילי דארעא, ללא שאלת פיו והכרעתו. עצתו אמונה היתה וכאבותיו הקדושים נתפרסם אף הוא כפועל ישועות וכבעל רוח הקודש שעינים פקוחות לו הצופות לעתיד ולמרחקים, רואות את הטמיר ואת הנעלם, הראה מופתים רבים ומכל עבר רצו אליו עם פתקאות פדיונות ובקשות, והרבי נענה לכל באהבה וברצון, בנימה האופיינית לגזע ללוב, מפזר מברכותיו המתקיימות במילואן ושמו נישא בפי כל.

על גלי הערצה נישא שמו של הרבי בחוצות ירושלים, אהוב הוא על הכל וחביב על פני כל, אהוב למעלה ונחמד למטה. חרף כל החיכוכים שנוצרו לעיתים בין העדה הספרדית והאשכנזית, היה אהוד ונערץ אף על הספרדים. בתקופה מסוימת, עמדו להכתיר את הרבי ר' דוד'ל כ"חכם באשי". מעריציו הכינו עבורו תלבושת פאר צחורה כשלג והיה זיו תארו כפני מלאך אלקים. בעברו בחוצות העיר הנחילו לו כבוד מלכים, אלא שאמו הרבנית מאטיל חששה שלא תזיק לו עינא־בישא, וגזרה עליו להתפטר מיד מן הכהונה הרמה, באמרה: הרי בבת עיני הנך וחוששת אני... הרבי שמע בקולה והתפטר עוד באותו יום שנתמנה לכהונה רמה זו.

מציבת קברו של הרבי ר' דוד זצוק"ל בהר הזיתים

יפה תואר ויפה מראה היה, כולו אומר הוד מלכות והדר. מראהו קוסם, שופע אצילות וגבוה מכל העם משכמו ומעלה. כולו קורן אור, פניו מלאים זיו ומפיקים נוגה וכשהוא עובר בסימטאות העיר העתיקה קמים אפילו הערבים מפניו ביראת הכבוד. בימי החנגאות הטורקיים היו גדולי ירושלים הולכים לברך את המושל ה"פאשה" הטורקי לכבוד יום אידו ובראשם הרב הישיש הגאון רבי שמואל סלנט, הרבי ר' דוד'ל והגאון ר' אליהו דוד רבינוביץ תאומים (האדר"ת). מעשה ואיחר הרבי להצטרף למשלחת הגדולים וכשבא לבית ה"פאשה" היו הרבנים יושבים עמו בשולחן ומשוחחים, אבל אך ראה ה"פאשה" את פניו המאירים של הרבי קפץ ממקומו מרוב השתוממות ועזב את כל חברי המשלחת הכבודה לנפשם ורץ לקראת הרבי, חיבקו ובילה בשיחה עמו בערבית שוטפת (שהרבי שלט בה היטב) משך שעות מספר.

מסעיו למקומות הקדושים

ארבע פעמים בשנה היה הרבי יוצא את ירושלים ועושה דרכו לחברון בלוויית חסידי קרלין, יחד עמהם הוא משתטח על קברי האבות הקדושים במערת המכפלה ומשתעשע אתם ימים מספר בשיחות רוויות חסידות וקדושה בערב ראש חודש סיון היה נוהג לבקר את קברי האבות, ובחודש אלול היה שוהה בעיר האבות כשבועיים. מתידד הוא הרבה עם גדולי ויקירי העיר שעמדו על סגולות מעלות קדשו. ביניהם הגה"צ רבי שמעון מנשה חייקין זצ"ל רבה של חברון ומתלמידיו של האדמו"ר הקדוש ר' דוב בער מלובאוויטש, בנו של הגאון הקדוש בעל ה"תניא" מלאדי, הרה"ק ר' שלמקי'ה מפרימישלאן בן דודו של האדמו"ר המפורסם הרבי ר' מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע.

ופעם, מספרים אנשי מעשה, כשבא הרבי ר' דוד'ל להיפרד מרבי שמלקי'ה, עוד בשנות קדם, נענה ואמר לו:

— דוד'ל, רצונך להיות יהודי נאמן, אָ ערליכער יוד — אם כן בבואך ירושליימה הכנס אל בית אביך הרבי ר' אלעזר מנדיל ותאמר לו בשמי: "שלמקי'ה רואה כתוב בשמים בכתב לבונאי באש שחורה על גבי אש לבנה, ולמי כל חמדת ישראל — הלא לך, ולבית אביך"!...

כשחזר רבי דוד'ל ירושליימה לא פנה לביתו ושם פעמיו לבית אביו הרבי, למסור לו את דברי ר' שלמקי'ה. שלא כרגיל, הסתגר הפעם אביו ולא יצא לקדם פניו, סגר חדרו על מנעול ובריח ואף לא נתן לו להיכנס, רבי דוד'ל ניסה לדפוק על דלתו בחזקה — ולשוא. מיד הרים קול צעקה: "אבא, האם אתה לא רוצה לשמוע? אבל אני רוצה להיות יהודי נאמן!" באותו רגע פתח אביו את הדלת קמעא, ודרך הסדק הצר החזיר לבנו: נו, נו, אמור כבר... אמור כבר... ור' דוד'ל חזר אז לפניו על דברי ר' שלמקי'ה.

יוצא רבי דוד'ל את ירושלים ומיד מתארגנת חבורה המלוה אותו בדרכו. אלה שאינם יכולים להצטרף אליו מלוים אותו עד שער יפו של העיר העתיקה, ונפרדים ממנו תוך כדי מסירת "פתקאות" שהם נותנים לו לקראם אצל מערת המכפלה. פעם — סיפר ר' דוד אליהו טייטלבוים — רשמתי "קויטל" במהירות ושכחתי לרשום בו גם את שם בתי קטנתי ואמרתי למסרו לידי הרבי, אבל הוא החזירו לי עוד בטרם פתחו, אמר:

— ומדוע שכחת לרשום את שם בתך?...

ולמירון היה הרבי נוסע אחת לשנתיים, להילולא דרבי שמעון בר יוחאי בל"ג בעומר. יוצא בראש שיירה של בני משפחתו, מקורביו וחסידי קרלין הרכובים על גבי חמורים, עושים דרכם בערוצי שממותיה של ארץ ישראל ובין סלעי המגור במסירות נפש. במירון נוהג הוא לשבות שבת אחת או שתיים, בליל שבת מיסב הוא בצוותא עם חסידי קרלין ואוכל עמהם יחד את סעודות השבת, מתוך שירה וזמרה והתרוממות הרוח. החסידים היו אומרים על שבתות אלו שבילו במחיצת הרבי ר' דוד'ל, כי רק אז טעמו לראשונה את הטעם האמיתי של "מעין־עולם הבא"...

ופעם, מספרים החסידים, כבו הכיריים בליל שבת והטשולנט שנתבשל לכבוד שבת החמין ונתקלקל. איש לא ההין לטעום מן החמין טעימה כלשהי, אבל הרבי ר' דוד'ל קם ממקומו והכריז:

— ערב אני לכל מי שיטעם מן הטשולנט שלא יוזק ואדרבה — המאכל יהיה לו לרפואה שלימה...

אך כילה את דבריו ומיד נזדרזו החסידים והוריקו את החמין שבכלים כאילו היו מעדני מלכים, אף גרגיר לא הותירו ואף אחד מהם לא ניזוק מן התבשיל הקלוקל.

לשולחנותיו אלו של הרבי ר' דוד'ל יצאו מוניטין וחסידים רבים שנמנו על חוגי עדות שונות היו מצטרפים בהערצה והשתוקקות יתירה למסיבות קודש אלו, האזינו בערגה לשיחותיו ואמרותיו הטהורות לצד שלל סיפורי עובדות הצדיקים שנקלחו מפיו והרה"ח ר' יוסף פראגר (שו"ב מבריסק) הביא בכתביו המפורסמים עובדות וענינים שונים ששמעם מפי הרבי בעידנים אלו באתרא קדישא דמירון.

צאצאיו אחריו המשיכו במסורת קדושה ונעלית זו, בנו ממלא מקומו האדמו"ר רבי שמעון זצוק"ל החזיק אחריו בנסיעה עם קהל החסידים על ציון הרשב"י בעידן זה ואף שבת שם את שבתו והרעיף מאוצרות טלליו על שומעי לקחו הרבים שהצטרפו אף אליו מכל גווני הקשת שבעולם החסידי, ואילו נכדו, בנו של ר' שמעון האדמו"ר רבי משה מרדכי זצוק"ל המפורסם בעבודתו הצרופה והכנותיו הנשגבות לכל דבר שבקדושה הוכרח מסיבות אלו לדחות את זמן נסיעתו והיה מגיע כידוע מידי שנה לאחר חג השבועות לשבות שם את שבתו יחד עם קהל עדתו ומעריציו הרבים כשבדרך כלל יצא הדבר בשבת פרשת בהעלותך שאף כאן יצא מוניטין לעידן מרומם זה בין המוני היהדות החסידית. כיום ממשיך דרך אבותיו הקדושים בנו הגדול ממלא מקומו האדמו"ר מללוב שליט"א להגיע מידי שנה בל"ג בעומר יחד עם קהל חסידיו ומעריציו ולשהות במחיצת קודש זו בעתירות תפילה ותחנונים ובראשות השבת־אחים המתנהלות ברוח נעלית ומרוממת.

ICE משטרה
משטרה

כ"ק האדמו"ר שליט"א ממשיך במסורת זקנו זצוק"ל בנסיעות המסורתיות לחברון 3 פעמים בשנה ולמרון בל"ג בעומר

עינו צופיה

רוח הקודש גלויה הופיעה בבית מדרשו של הרבי ר' דוד'ל וסיפורי אגדות רבות מיני ספור התהלכו בין מקורביו אשר כל אחד מהם נשא עמו כמטען עובדות לעשרות ואף למאות שראה וחזה במו עיניו או שמע מקורות נאמנים שהעידו על אמיתות הדברים אשר הרבי סיבב בכושר מיוחד להעלים בהם את כוחו הגדול ולעטוף את מעשי פעליו במסוה של אמתלאות שונות. מפני קוצר המצע נצטרך לדלג על רבים מסיפורי נועם אלו ולהסתפק באי אלו אחדים אשר אף מהם ניתן יהיה להוכח בהבחנה יתירה בזרוע הנטויה שגילה הקב"ה אף בעולם חומרי זה על ידי משרתיו עושי רצונו, ועבדיו הנאמנים.

יושב לו חסיד ישיש, כולו געגועים לרבו ר' דוד'ל בידרמן והוא מספר:

— כשהגיע האדמו"ר רבי שמחה בונם מוורקא לירושלים בפרוס חג הפסח, ביקש לאפות מצותיו ב"תנור הראשון". אמרו לו האופים כי חזקה לו להרבי ר' דוד'ל לאפות ב"תנור הראשון". כשהגיעו הדברים אל הרבי שלח להודיע להאדמו"ר מוורקא כי הוא מוכן לאפות עמו מצות בתנור אחד בצוותא. הסכים האדמו"ר, אולם בבואו אל המאפיה ובראותו שנהגו בכמה דברים שלא כרצונו התרעם על כך והודיע שהוא חדל מלהיות שותף עם הרבי במצות הללו. פנה אליו הרבי ואמר:

אם אינו רוצה במצות שלנו לא יהיה לו מה לאכול בליל הסדר... את מצותיו שעתיד הוא לאפות לא יוכל לאכול...

ובליל התקדש חג הפסח, כשהרבי התכונן לערוך את הסדר, הגיע אליו במרוצה שליחו של האדמו"ר מוורקא וביקש מצות עבור, כיון שהאדמו"ר שכח להפריש חלה ממצותיו...

למחרת, לפני תפילת מוסף של החג, נפגש הרבי עם האדמו"ר מוורקא ליד הכותל המערבי והאדמו"ר אמר לו מיד — להפתעה כזו לא התכוננתי כלל...

שח החסיד רבי מיכאל הערמאן זצ"ל מבאי ביתו הקרובים של הרבי ר' דוד'ל: באחת המסעות של הרבי למירון ואני נוכחתי עמו בין שאר חברי החבריא, נענה הרבי פתאום על אם הדרך ואמר בנימת חרדה:

— אוי, חשיכה ירדה לעולם, צדיק הדור נפטר זה עתה.

כהגיעם לאחר מכן בדרכם לטבריא שמעו הקהל שאכן הגיעה ידיעה טלגרפית על הסתלקותו של הצדיק רבי יצחק מבוהוש זצוק"ל.

הגה"ח ר' שמואל אהרן שזורי זצ"ל אף הוא מנאמני בית הרבי סיפר את אשר בדידיה הוה עובדא:

בשלהי מלחמת העולם הראשונה כאשר צבאות הכיבוש האנגלי החלו להתפשט על פני הארץ נכנסו תחילה לאיזור ירושלים ומהלך כיבושם את כל שטחי ועיירות ארץ ישראל נמשכה כאורך זמן של מספר חדשים. בתקופה זו היתה הארץ מחולקת לשתים ומוטרדת מראשי גייסות של צבאות האנגלים והטורקים שנלחמו זה בזה. העיר צפת היתה בשטח שבשליטת הטורקים. הדרכים שבין ירושלים והגליל שובשו בגייסות, אין יוצא ואין בא. והנה, ביום בהיר אחד, שוחחו אנשים בבית מדרשו של הרבי על הא ועל דא ובתוך דבריהם הזכירו את שמו של הגאון רבי רפאל דיין זצ"ל מצפת, כשמוע הרבי את שמו של הגאון נענה פתאום ואמר: ר' רפאל כבר אינו בין החיים...

— לשאלת הנוכחים בתמהון מהיכן הגיעה ידיעה כעין זו זה עתה הלא הקשר בין ערי הארץ מנותק לחלוטין? הפטיר הרבי בנימה של דחיה, למאי נפקא מיניה, קבלתי ידיעה כזו...

הגרש"א הקדיש תשומת לב מיוחדת למשמע דברים מוזרים אלו, וכשפסקה המלחמה והיה זה כבר לאחר הסתלקותו של הרבי ר' דוד כשנתחדש הקשר בין הערים בדק ומצא כי באותו זמן שהרבי הגיב בדברים מוזרים הללו כבר לא היה הג"ר רפאל בין החיים.

עוד סיפר הגרש"א ז"ל את אשר בדידיה הוה עובדא:

כשהגיעה אשתו עד משבר והקשתה בלידתה אץ לבית הרבי לתנות צרתו בשעת מצוקה זו. רבי דוד'ל השיבו שישוב לביתו ויעמוד על עמדו בתוך החצר שלפני הבית מול חלון חדר זוגתו כשספר תהילים בידו ויאמר ז' פעמים המזמור יענך שבתהילים לא בהאטה מיוחדת ואף לא במהירות אלא באמירה רגילה. הגרש"א מילא את פקודת הרבי בדייקנות, וכשהגיע בפעם השביעי למילת "קוראינו" שבסיום המזמור שמע זעקת תינוק שנולד זה עתה ויצא לאויר העולם...

— סיפורים אלו — טיפה וזעירה הם מן הים הגדול של סיפורי מופתיו של הרבי, ואגדות נפלאות המתהלכות בירושלים סביב אישיותו הקורנת הוד של קדושה עד היום הזה.

עד יומו האחרון עמד הרבי על משמרת חומות ירושלים כחייל מסור. באדר תרע"ח חלה אנושות ונפל למשכב. מקורביו חרדו לשלומו ומשהורע מצבו פרצו בבכי מר, חשבו כי הגיעו כבר רגעי הפרידה. בו ברגע חלה השתפרות במצבו ובזכות תפילת רבים החלים קמעא־קמעא ושב לאיתנו. וגילה אז הרבי את אוזן מקורביו:

— לאמתו של דבר הגיעה כבר שעתי והייתי לא רחוק "משער ציון"... אלא שהוסיפו לי עוד חצי שנה של חיים כדי שאספיק לעקור מכשלה מסוימת...

כאשר חלפה התקופה האמורה התכונן הרבי ר' דוד לעלייתו לגנזי מרומים. טיהר וקידש עצמו בסילודין כל אותה שבת שחל ביום ב' לחודש אלול ויום ראשון שלאחריו. מרוב חולשה לא ירד שוב ממיטת חליו ועמל במותו הרבה, שכב תפוס שרעפים וכמעט, לא דיבר עם איש. מקורביו הבחינו בענינים נפלאים ונוראים שנראו בעליל בעידן קודש זה במחיצת הרבי, וביום שלישי ה' לחודש אלול שנת תרע"ח, הגיעו רגעיו האחרונים. ביתו היה מלא חסידים ואנשי מעשה, מיקירי קרתא שלא פסקו מלומר תהילים לשלומו. הוא שכב על ערש יצועו וארשת של דביקות נסוכה על פניו, עיניו עצומות, מצחו הזוהר חרוש קמטים קלים וכולו קורן אור מופלא שאינו מעלמא הדין כלל.

כעבור שעה קלה יצאה נשמתו הטהורה במיתת נשיקה, השעונים שבבית עמדו מלכת. אותה שעה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. באותו יום הובא למנוחות במעלה הר הזיתים וקברו נכרה ליד קבר אביו הרבי ר' אלעזר מנדיל ודודו הרה"ק רבי יצחק דוד. ירושלים החסידית והתורנית כולה הלכה אחרי מטתו שפופי ראש ויגדל המספד עד מאד. הלויתו נחשבה כענקית בימים ההם כשאלפי אלפים בני היהדות החרדית לכל עדותיה ושבטיה ביטאו את עוצמת הכאב ביגון צורב. ידידו ועמיתו האדמו"ר רבי מוטל'ה מרחמיסטריבקה התייפח בבכי מר וקרא בקול נהי:

— הלא מחצית ה"אידישקייט" של ירושלים נעקרה עם הסתלקותו של הרבי ר' דוד'ל!...

שבעים שנה חלפו כבר מיום שעלה הרבי בסערה השמימה — ברם זכרו הקדוש והטהור לא ימוש מלבם של ותיקי וחסידי ירושלים לנצח. מדור לדור מוסרים החסידים ואב לבנו יספר ברחילו ורחימו על הכוכב המזהיר שזרח והאיר בשמי פלטרין של מלך הוא הרבי ר' דוד'ל בידרמאן זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

בנו הקדוש רבי שמעון נתן נטע בידרמאן זצוק"ל שהיה חביב עליו כבבת עינו והוקירו מאד עד שהתבטא עליו: "שמעון שלי הרי הוא יהודי שלם"... הוכתר לממלא מקומו, בתקופה זו עדיין ישב בקראקא ובשנת תרפ"ו חזר לארץ הקודש והתיישב בירושלים העתיקה, שם החל לנהל מלכותו ברמה במקום אביו לשמחתם הגדולה של החסידים שדבקו בו בכל לבם, נהרו לשולחנותיו שערך בקדושה ובטהרה בימי שבת ומועד ולתפילותיו הלוהטות, עליהם העיד האדמו"ר הקדוש רבי שלמה מזוויהל זי"ע ש"קולו נשמע בשמים", ומופתים רבים סיפרו ממנו, גילויי רוח־הקודש ועובדות ומעשים מאנשים רבים שנושעו על־ידו, מהם חשוכי־בנים שנפקדו על ידו ומהם חשוכי מרפא ונדכאים שנרפאו או נחלצו ממיצר בברכתו. יוצאי פולין ידוע לספר גם ממופתים שלו שנתפרסמו במדינתם עוד מימי שבתו בקראקא. כאביו הרבי נחשב הבן לאיש מופת, אשר מעטים כמוהו בדורו וסיפורי פלאים התהלכו סביב אישיותו הזוהרת.

עוד מנעוריו הצטיין בקדושתו ופרישותו ומוניטין יצאו לו כצדיק בכל דרכיו. מאהלה של תורה לא מש אף לרגע, וכאביו אף הוא נמנה על ראשי חכמי הקבלה בירושלים בלמדו תורת הנסתר בצוותא חדא עם גדולי המקובלים. מידת האמת היתה נר לרגליו וכל כולו של האדמו"ר רבי שמעון חטיבה אחת של אמת היתה, אמת בת רמ"ח איברים ושס"ה גידים. עד שאמרו עליו שהוא "ספר תורה חי החתום בחותמו של הקב"ה — האמת".

וזמן קצר לפני הסתלקותו אמר למקורביו:

רואני שלא אשהה עוד בעולם זמן רב! ואכן עוד בטרם מלאו להאדמו"ר שישים שנה נסתלק לשמי רום לאחר יסורים קשים ומרים שסבלם באהבה ובדומיה על טבעית, ביום ג' תשרי צום גדלי' בשנת תר"צ והובא למנוחות ליד ציון קברו של אביו האדמו"ר ר' דוד'ל זי"ע אשר במעלה הר הזיתים מול מקום המקדש.

עדת החסידים שנשארה שבורה ומיותמת מצאו ניחום בבנו האברך הצעיר בן העשרים ושש הוא ניהו כ"ק הרה"ק רבי משה מרדכי זצוק"ל שגודל וחונך על ברכי זקינו הגדול הרבי ר' דוד'ל בידרמאן זצוק"ל אשר ראה לפניו כמשימה שגבה לפקוח עין על הנער לטפחו ולגדלו בשבילי מרום בכדי שיתעבה לאילנא רברבא פרי צדיק ונטע שעשועים בגן הקודש של אבותיו הגדולים הצדיקים לבית ללוב זי"ע, ואותו ראה הרבי ר' דוד'ל לפניו כעתיד מזהיר להמשכת דרכו הסוגה בשושנים עלי אדמות.

לאחר הסתלקותו של הסב הרבי ר' דוד'ל כשיצא לחו"ל להעיר המעטירה קראקא הגליצאית בכדי לשהות במחיצת אביו הרבי ר' שמעון זצוק"ל. והוא עדיין עלם כבן שבע עשרה שנה. ראה בו אביו כלי אשר השתלם במעלות הפאר ופרי נחנט ומבוכר בהדרו. קנקן חדש מלא ישן כמי שקלט היטיב את חינוכו הטהור של הסב המורה הגדול הרבי ר' דוד'ל. ולכן נמנע ואף הקפיד שלא להוסיף על חינוכו אפילו מעט מזעיר בכדי להשאיר עליו את רישומו וטעמו הטוב שנאצל עליו כיגיעה מתמדת על ידי זקינו הרבי. ולאחר מכן התבטא עליו אביו בין השאר: "הוא יקר אצלי מכל חפצי הקודש שנשארו בירושה מאבי הרבי הקדוש".

> ***היה אהוד ונערץ אף על הספרדים. בתקופה מסוימת, עמדו להכתיר את הרבי ר' דוד'ל כ"חכם באשי". מעריציו הכינו עבורו תלבושת פאר צחורה כשלג והיה זיו תארו כפני מלאך אלקים. בעברו בחוצות העיר הנחילו לו כבוד מלכים, אלא שאמו הרבנית מאטיל חששה שלא תזיק לו עינא־בישא, וגזרה עליו להתפטר מיד מן הכהונה הרמה.***

בהיותו אברך עול ימים ביקר במחיצתם של גדולי דורו שחבבוהו והוקירוהו למאד כאשר הבחינו בסגולותיו הנדירות. קדושתו המופלגת, שנינותו המזהירה וחכמתו הרבה. בכל מקום בו ביקר בהיכלם של צדיקי הדור הישן נתקבל בזרועות פתוחות ובהערצה גלויה נדירה באופיה לבן תשחורת בגילו. ומהם אשר אף התבטאו אודותיו בהגדרות ומילות יקר מופלגות במשמעותן.

כאמור לאחר הסתלקות אביו הרבי ר' שמעון הפצירו בו ראשי וזקני העדה לקבל עליו את הנהגת הקודש. אך נתקלו בסירוב עצום מצידו כאשר לא אבה אפילו שמוע מכגון זה. הללו לא נרתעו כלל מצעדיו התחמקויותיו השונים והמשיכו להרעיף עליו מבוקשם בכל אופני האפשרויות שבידם וממש לא הניחוהו לנפשו עד שכעבור חמש שנים הוכרח לשנות את דעתו וקיבל עליו בעל כרחו את עול ההנהגה.

ברבות השנים התפרסם כצדיק מופלא ועובד ד' במסירות נפש ללא ליאות. שנים רבות ישב בתל אביב ובבני ברק והאציל מהודו על כל הבאים בצל קורתו בחביבות ובנועם. רבים מפליטי השואה האיומה מצאו אצלו מחסה ומסתור מתחושות היגון המר והזעם האיום שנשתרש בקרבם אחרי שתותם את כוס התרעלה בשנות השואה הנוראה שעברו על גולת אירופה. הפיח בהם רוח חיות חדשה להתעוררות ושיקום נפשי בדרכים משלו שהיו מלאות תבונה ומועצת דעת לקרבם אל חיק אבותם ולהחזירם למקורם ושרשם. רבים נושעו מכוח תפילותיו בבקשותיהם השונות ונהנו ממנו עצה ותושיה במילי דעלמא כבמילי דשמיא. בערוב ימיו נודע בכל תפוצות ישראל כקדוש עליון וצדיק מגן ומושיע אשר מכל עבר ופינה צבאו על דלתות ביתו להיפקד בדבר ישועה ורחמים עד אשר נסתלק לעולמו זקן ושבע יסורים שקיבלם בדומיה ככפרה עבור הכלל ביום כ"ד טבת תשמ"ז והוא כבן פ"ד לשנות חייו, ונטמן אף הוא במסע הלויה ענקי. ליד קברות אבותיו אשר במעלה הר הזיתים.

בנו הגדול חביב נפשו כ"ק הרה"צ רבי אברהם שלמה שליט"א הוכתר לממלא מקום אבותיו לכהן פאר כאדמו"ר לבית לעלוב הרמתה. קהל החסידים ואוהדי בית אביו הרבים מוצאים בו עידוד ונוחם כאשר הוא במזגו האופייני לבית ללוב מכוונם ומדריכם באהבה רחימאית ובשבילי נועם. בהשקט ובצנעה מנהל הוא את חצרו השוקק חיים במרכזה של ירושלים ולבית מדרשו אשר ברחוב צפניה נוהרים המונים להתבשם מהוד תפארתו.

כמאז כשנים ממשיך הוא במסירות את קיומם ושגשוגם של מוסדות ללוב המתנוססים לתפארה בתוככי ירושלים בהאדרת והרמת קרן התורה והחסידות בכרם בית ישראל, כאשר בהם שוקדים על התורה דמויות פאר מסלתה ומשמנה של העולם התורני והחסידי במשך שעות היממה. אחד מבין כוללי האברכים אף נקרא בשם "צמח־דוד" ע"ש זקינו הרבי ר' דוד'ל בידרמן זי"ע ואליהם ניתוסף כולל ערב בשם "תמרת משה" ע"ש אביו כ"ק האדמו"ר מללוב זצוק"ל הממוקם בבית המדרש בית דוד דחסידי ללוב אשר ברח' בהר"ן ליד שכונת מאה שערים.

בשנה שעברה אף הקים ישיבה קטנה לצעירי הצאן וריכז אל תוכה צוות רמ"ים ומדריכים, אברכים נעלים מטובי הכוחות התורניים והחינוכיים אשר שמם הולך לפניהם בהצלחתם הכבירה למלאות אחר המשימה היחידה והנשגבה של הקמת לגיון עדרי צאן קודש מלאים וגדושים בתורה ויראת שמים בדרך המיוחד המקובל ומסור מדור לדור עד לראשי ומייסדי הגזע המפואר והמקודש של בית ללוב המעטירה.

לצד כל אלו נמשכים בכל עוזם יתר פעליו הברוכים לתורה וחסד כארגוני נוער ללימודי ערב לפרחי עם סגולה. מפעל תמכין דאורייתא המשמש עזר וסעד לת"ת נזקקים ומשפחות מעוטי יכולת, ועוד מפעלי עזרה שונים אשר כולם משתזרים ועולים כאבני חן בפנינות כתרה של ירושלים. הזוהרת באור יקרות מאז ירה אבן פינתה בקדושה ובטהרה האדמו"ר הישיש הרבי ר' משה'ל מללוב זי"ע בתקופה שלמעלה ממאה ושלושים שנה. וטופחה ברקם פאר והדר על ידי צאצאיו ממשיכי דרכו הטהורה הרבי ר' אלעזור מענדיל ובנו הרבי ר' דוד'ל בידרמאן זי"ע פטרוניהם וקברניטיהם של קהל ישורון עדת החסידים בקרית מלך רב.

(תוכן המאמר עוצב ברובו ע"פ הספר תפארת בית דוד לנכדו של רבינו, הגה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל)

ישיבת המתמידים לנוער.